

Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки

Тижорат банкларининг мижозга йўналтирилган банк сиёсати ва “маҳаллабай” ишлаш тизимини амалиётга жорий этиш йўналишлари

Ўқув-амалий тренинг

2021 йил 11 январь

Мижозга йўналтирилган банк сиёсати ва “Маҳаллабай” ишлаш тизимига ўқитиш жараёнларининг ташкил этилиши

Биринчи босқич: Ўқув-амалий семинар (январь)

- Марказий банкнинг ҳудудий бош бошқармалари ҳамда тижорат банкларининг ҳудудий (вилоят) филиалларининг **181 нафар** раҳбар ходимлари **уч гуруҳга** бўлинган ҳолда **ўқитилади**.

Иккинчи босқич: Ҳудудий ишчи гуруҳлар (февраль)

- Марказий банк ва тижорат банклари раиси ўринбосарларидан тузилган ишчи гуруҳлари вилоятларга чиққан ҳолда, ҳар бир туман ва шаҳарлардаги тижорат банклари филиаллари раҳбарлари ва маҳаллаларига бириктирилган масъул банк ходимлари **мижозга йўналтирилган банк сиёсати ва “маҳаллабай” ишлаш тартиби ва тамойилларига ўргатилади**.

Президент мурожаатномасида берилган топшириқлар

1. 2021 йил бошидан ҳар бир вазирлик ўз ишини **туман, шаҳар, қишлоқ** ва **маҳалла** кесимида режалаштиради ва ташкил этади.
2. Вазирлар ва уларнинг ўринбосарлари фаолиятига туман, шаҳар, қишлоқ ва маҳаллада амалда қандай ўзгариш бўлганига қараб **баҳо берилади**.
3. Барча даражадаги **раҳбарлар пастга тушиб**, ўз соҳаси бўйича маҳаллалардаги муаммоларни ўрганиши ва уларга ечим топиши, одамлар сезадиган натижа қилиши шарт ва зарур.
4. Бундан буён, **маҳалладаги ишларнинг аҳволи** вазирлик, идоралар ва ҳокимликлар ишини баҳолашда **бош мезон** бўлади.
*Ислохотларимиз натижалари, бўлаётган ўзгаришлар ва аҳолининг кайфияти аввало **маҳаллада сезилади**. Шу маънода, “маҳалла – ёруғ юзимиз ва виждонимиз кўзгуси”, десак, тўғри бўлади.*

“Маҳаллабай” ишлаш тизими

“Маҳаллабай” ишлаш тамойиллари:

Дастурларни шакллантиришда:

- аҳолининг қизиқишлари, имкониятлари, қобилияти ва салоҳияти инобатга олинади;
- касб-ҳунарга мойиллигидан келиб чиқилади;
- ўрганишлар натижасида таргет гуруҳлари шакллантирилади.

Таргет гуруҳлари учун алоҳида инструментлар:

- эҳтиёж ва қобилиятдан келиб чиқиб тадбиркорлик (меҳнат фаолияти)ни бошлашлари ёки кенгайтиришлари учун имкониятлар яратилади (касбга ўргатиш тизими, кредит, бозор, инфратузулма, ҳамкорлар ва рухсатномалар).

Янги тизимга мувофиқ:

- маҳаллаларни ўзига хос хусусиятлари ва устунликларидан келиб чиқилади (жойлашуви, ихтисослашуви, унумдорлиги, туризм салоҳияти, ресурсларга бойлиги);
- маҳалла аҳолисининг даромадли меҳнат билан бандлик даражаси ўрганилади;
- доимий меҳнат билан шуғулланиш истагида бўлган аҳоли қатламлари аввал касбга ўқитилиб кейин индивидуал меҳнат фаолиятини ташкил қилиш учун кредит берилади.

Янги тизимда қуйидагиларга йўл қўйилмайди:

- ёппасига кредит ажратиш;
- барчага бир хил ёндашувни қўллаш;
- кредит ажратишда фақат рақамлар ортидан қувиш;
- ҳар куни мажлисбозлик қилиш ва бошқалар.

Худудларда “Маҳаллабай” ўрганишни ташкил қилиш усуллари

Ўрганишни амалга ошириш режаси ва логистикасини ишлаб чиқиш

- Туман, маҳалла, банк, вазирлик ва идоралар вакиллари қирқимида

Аҳоли вакилларини гуруҳларга бўлиб ўрганиш

- Доимий ва мавсумий даромадга эга бўлганлар
- Норасмий даромад олувчилар
- Хориждан даромад олувчилар
- Томорқа ҳисобидан даромад олувчилар ва яшаётганлар

Тадбиркорлик билан шуғулланувчиларни ўрганиш

- Расмий рўйхатдан ўтиб фаолият юритаётган тадбиркорлик субъектлари
- Расмий рўйхатдан ўтмасдан ишлаётган тадбиркорлик субъектлари
- Тадбиркорликни ривожлантириш имкониятлари, тадбиркорлик билан шуғулланиш истагида бўлган аҳолининг салоҳияти

Туманларда “Маҳаллабай ўрганиш” ишларини ташкил қилиш тартиби

Маҳаллаларда тадбиркорлик ҳолати, аҳолининг даромадлар манбаси, ишсизлик даражаси, тадбиркорликни ривожлантириш имкониятлари

Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги, Давлат статистика қўмитаси, Маҳалла ва оилани қўллаб қувватлаш вазирлиги, банкларнинг маҳаллаларга бириктирилган ходимлари

Туманнинг иқтисодий ривожлантириш ва камбағалликдан чиқариш дастурини ишлаб чиқиш

Бириктирилган вазирлик ва тижорат банклари
Иқтисодий тарраққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги, туманга бириктирилган вазирлик (идора), банк, бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги бўлими

Дастур лойиҳасини туман халқ депутатлари кенгашига киритиш ва ижроси борасида даврий ҳисобот

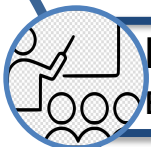

Туман ҳокими, бириктирилган вазир ва банк раиси

Аҳоли билан “Маҳаллабай” ишлашдаги устувор вазифалар:

Маҳалла аҳолисини (хонадонлар бўйича) даромад манбаларини ўрганиш ҳамда жон бошига тўғри келувчи даромадлар ҳажми ва турларига қараб таснифлаш.

Маҳалладаги ишсизларни аниқлаб, уларни тоифалар кесимида ўрганиш ва касбга ўқитиш ишларини ташкил этиш.

“Аёллар”, “Ёшлар” ва “Темир” дафтарга киритилган даромадли меҳнат билан шуғулланиш истагида бўлган фуқароларнинг касбий қизиқишларини ўрганиш ва рўйхатини шакллантириш.

Меҳнат билан шуғулланиш истагида бўлган аҳолини тадбиркорлик кўникмаларига ҳудудда зарурияти бўлган касбларга ўқитиш, мавжуд кредитлаш дастурлари бўйича кредит ажратиш тартибларини тушунтириш.

Оилавий тадбиркорлик дастурлари доирасида маҳалла аҳолисига ажратилган кредитларнинг натижадорлигини мониторинг қилиш.

Аҳолини камбағалликдан чиқариш дастурлари шакллантирилиб туман кенгашига тақдим этилади.

Тадбиркорлик субъектлари билан “Маҳаллабай” ишлашдаги устувор вазифалар:

Ҳар бир маҳаллада мавжуд тадбиркорларнинг тоифалар кесимида рўйхатини шакллантириш.

Маҳаллада фаолият юритаётган тадбиркорлик субъектларининг мавжуд муаммолари бўйича “мижозбай” ўрганиш олиб бориш ва амалий ёрдам таклифларини шакллантириш.

Тадбиркорлик субъектларининг фаолиятини янада кенгайтириш орқали янги иш ўринларини яратиш имкониятларини ўрганиш.

Маҳалладаги драйвер лойиҳаларнинг амалга оширилишини мувофиқлаштириб бориш.

Мавжуд талабдан келиб чиққан ҳолда хизматлар соҳасини ривожлантириш бўйича ташаббускорлар билан бирга янги лойиҳаларни шакллантириш.

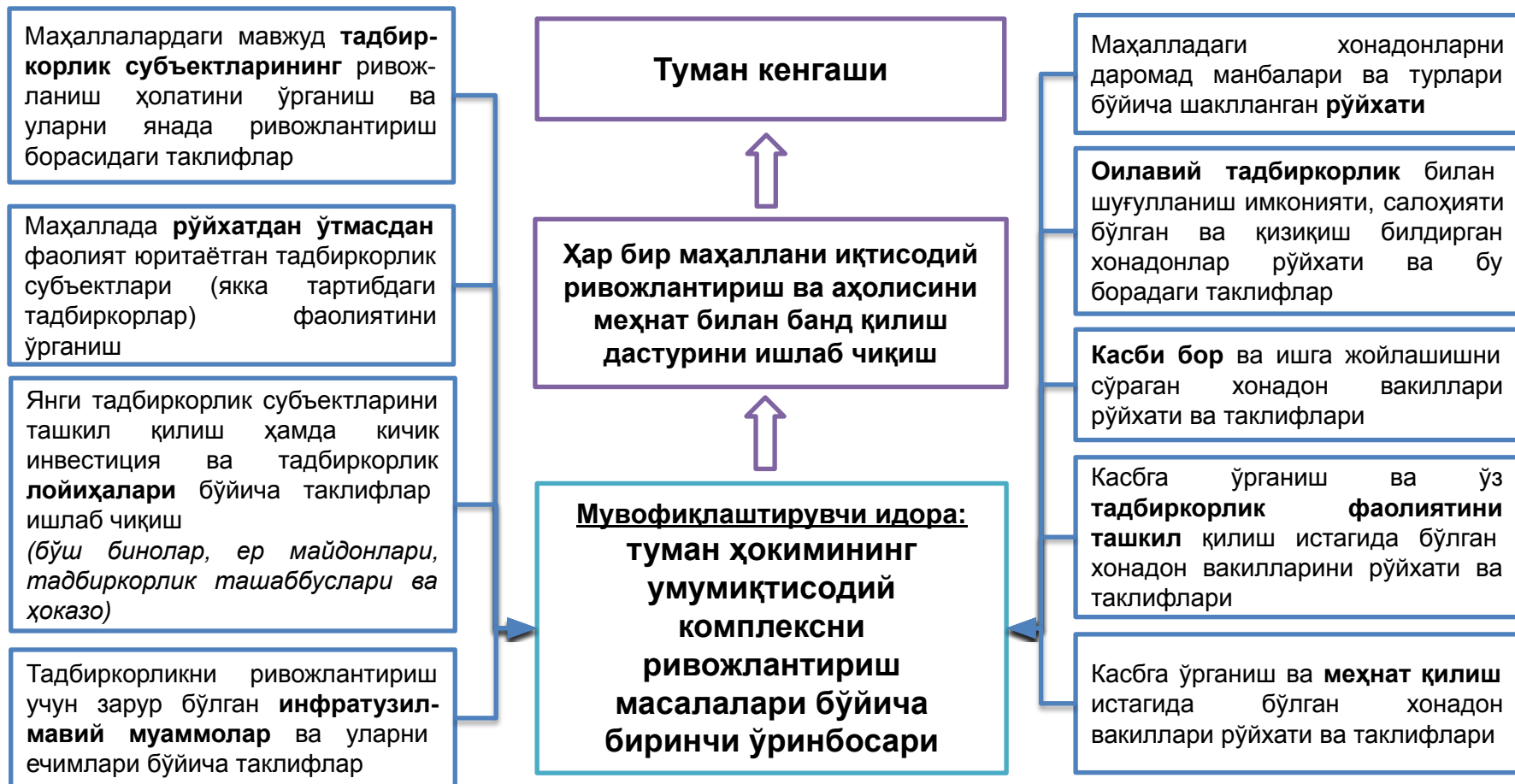

Истиқболли лойиҳалар туман ҳокимининг умумиқтисодиёт комплексни ривожлантириш масалалари бўйича ўринбосари томонидан мувофиқлаштирилади ва туман ҳокими, бириктирилган вазир ва банк раиси томонидан туман кенгашига тақдим этилади.

Худудий ривожлантириш дастурларига кирган инвестицион лойиҳаларни ўз вақтида молиялаштириш, ишга туширилиши ва тўлақонли фаолият кўрсатишини мониторинг қилиш.

“Маҳаллабай” ўрганиш маълумотларини умумлаштириш, ҳудудни иқтисодий ривожлантириш, аҳолини даромадли меҳнат билан банд қилиш ва даромадларини ошириш дастурларини тайёрлаш

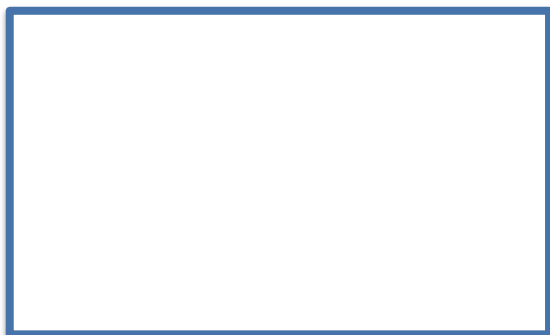
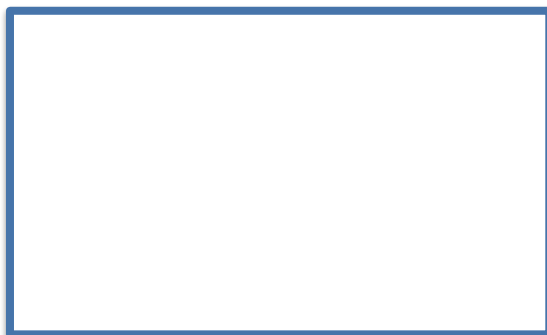
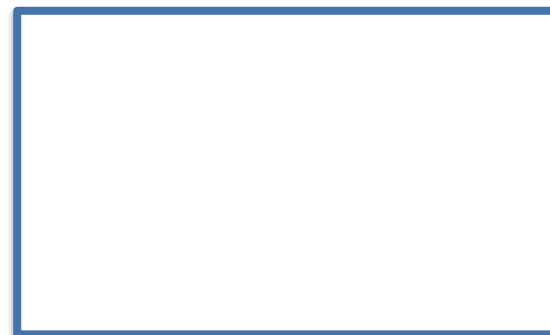
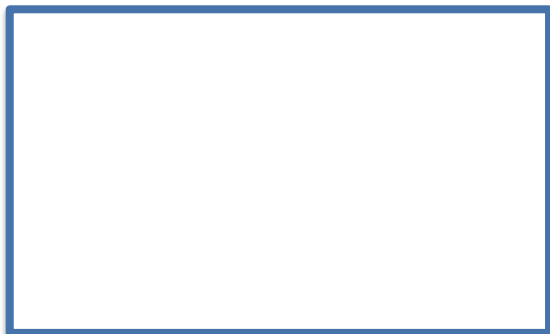
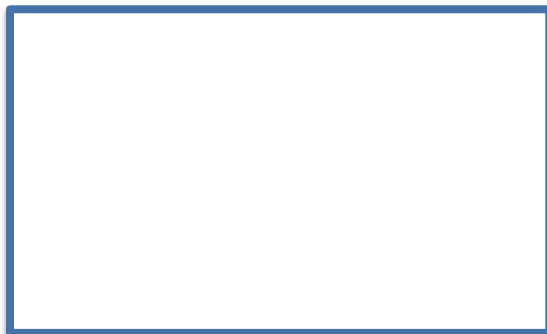
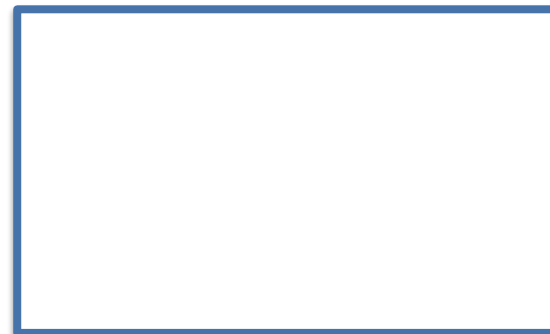
Маҳаллаларни иқтисодий ривожлантириш ва аҳолисини тадбиркорлик фаолияти, даромадли меҳнат билан банд қилиш дастурининг асосий устувор вазифалари

1. **Оилавий тадбиркорликнинг** янги йўналишларини ва маҳаллаларда хизмат кўрсатиш борасида тадбиркорлик **кооперацияларини** йўлга қўйиш.
2. Маҳаллаларда аҳоли салоҳиятига ва касбий кўникмаларига мос **драйвер соҳаларда** янги лойиҳаларни самарали ташкил этиш орқали иқтисодий ўсишга эришиш.
3. Эҳтиёж ва талаблардан келиб чиққан ҳолда **хизмат кўрсатиш ва сервис** соҳаларида янги лойиҳаларни амалга ошириш.
4. Мавжуд **субсидия ва компенсация** механизмларидан самарали фойдаланиш орқали тадбиркорликка кўмаклашиш.
5. Аҳоли томорқаларига хизмат кўрсатиш йўналишларини йўлга қўйиш.
6. Ҳунармандчилик ва тадбиркорлик қилиш истагидаги фуқароларни **ўқитиш тизимини** ташкил этиш орқали тадбиркорликка йўналтириш.
7. Маҳаллалардаги мавжуд **бўш бино ва ер участкаларини** аниқлаш, улардан самарали фойдаланиш бўйича тақлифлар тайёрлаш ва тадбиркорларнинг **кичик саноат зоналарида** янги лойиҳалари бўйича маслаҳатлар бериш.

Тадбиркорлик лойиҳалари йўналишлари

Қишлоқ хўжалиги	Аҳоли учун	Тадбиркорлар учун
Мева-сабзавот Узумчилик Гул ва кўчатлар Чорвачилик Паррандачилик Балиқчилик Қуёнчилик Лимончилик Асаларичилик ва бошқалар	Тикувчилик Зардўзлик Пойафзал таъмирлаш Сартарошлик Қандолатчилик ва пишириқлар Касб-ҳунар ва хорижий тиллар курслари Компьютер саводхонлиги ва дастурлаш	Тиббий хизматлар Таълим ва тарбия Маиший хизмат Таъмирлаш хизматлари (авто, маиший техника ва бошқалар) Меҳмонхона Спорт- соғломлаштириш Умумий овқатланиш Алоқа ва IT хизматлари Ветеринария хизматлари

Туманларга бириктирилган банклар томонидан таклиф этиладиган хизматлар

A large empty rectangular box with a blue border, intended for describing services provided by banks in districts.A large empty rectangular box with a blue border, intended for describing services provided by banks in districts.A large empty rectangular box with a blue border, intended for describing services provided by banks in districts.A large empty rectangular box with a blue border, intended for describing services provided by banks in districts.A large empty rectangular box with a blue border, intended for describing services provided by banks in districts.A large empty rectangular box with a blue border, intended for describing services provided by banks in districts.

“1000 та ёш дастурчига 1000 та компьютер”

**1. Ҳар бир маҳалладан
информацион
технологияларга қизиқувчи
салоҳиятли ёшлар танлаб
олинади.**

*(ҳар маҳалладан 10 тадан 100 та
маҳалладан 1000 та ёшлар танлаб
олинади)*

**2. Танланган ёшларга
дастлабки босқичда
компьютер дастурлаш
бўйича билимлар
ўргатилади.**

*(ўқув курсларини ташкил этишга
тажрибали халқаро ташкилотлар
грантлари ва техник кўмаги жалб
этилади KOICA, JICA, GIZ)*

**3. Компьютерда дастурлаш
бўйича таълим олган
ёшларга компьютер сотиб
олиб берилади ва шу
суммага кредит
расмийлаштирилади.**

*(Талаб этиладиган маблағ: 1000 та
компьютер учун 3,5 млн. сўмдан жами
3,5 млрд. сўм)*

**4. Ёшларга информацион
технологиялар бўйича иш
буюртмалари топишда
кўмаклашилади.**

*(минимал даражада иш билан
таъминланган ҳолда битта дастурчи
ойига 1,0-1,5 млн. сўм топиши мумкин.
Ойлик кредит тўлови 300 минг сўмни
ташкил этади)*

Маҳаллаларнинг ихтисослиги бўйича тадбиркорлик лойиҳалари

Бухоро вилояти, Ромитан тумани “Қўрғон” маҳалласи

- Чорвачиликка ихтисослашган;
- **Терини қайта ишлаш корхонасини** ташкил этиш имконияти мавжуд;
- Қайта ишланган терини сотиш ва экспорт қилиш мумкин бўлади;
- Янги иш ўринлари яратилади.

Сурхондарё вилояти, Шеробод тумани “Хўжақия” маҳалласи

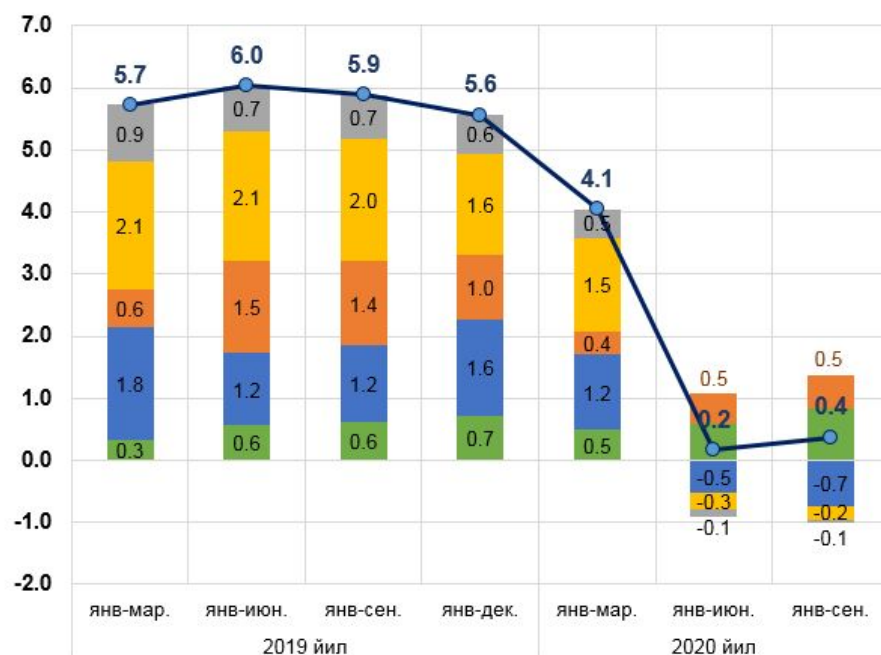
- Анорчиликка ихтисослашган;
- **Анор шарбатини ишлаб чиқариш корхонасини** ташкил этиш мумкин;
- Етиштирилган анорларга тайёр харидор юзага келади;
- Маҳсулотни экспортга йўналтириш мумкин.

Фарғона вилояти, Қува тумани “Толмазор” маҳалласи

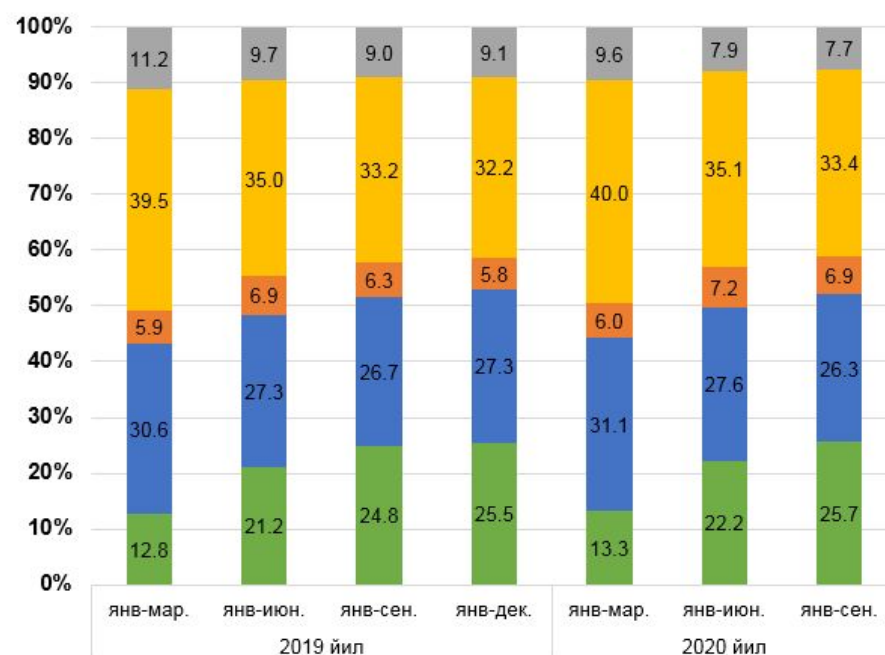
- Гилос етиштириш билан шуғулланади;
- **Гилосни қадоқлаш** ва экспортга тайёрлаш корхонаси очиш мумкин;
- **Экспортёр корхоналар** билан шартнома тузилишида амалий ёрдам кўрсатиш керак;
- Гилос етиштиришга бўлган қизиқиш ортади.

Ялпи ички маҳсулот ҳажми

Иқтисодиёт тармоқларининг ЯИМнинг реал ўсишидаги ҳиссаси, фоиз бандда

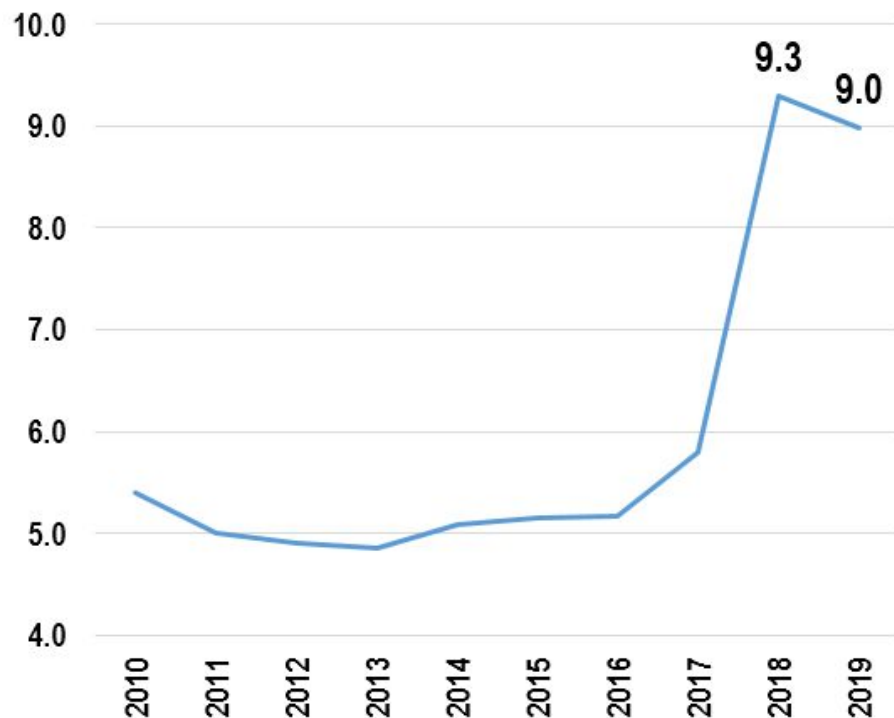

Иқтисодиёт тармоқларининг ЯИМдаги улуши, фоизда

■ Қишлоқ хўжалиги ■ Саноат ■ Қурилиш ■ Хизматлар ■ Маҳсулотларга соф солиқлар

Худудлар бўйича ишсизлик даражаси

Республика миқёсида ишсизлик даражаси

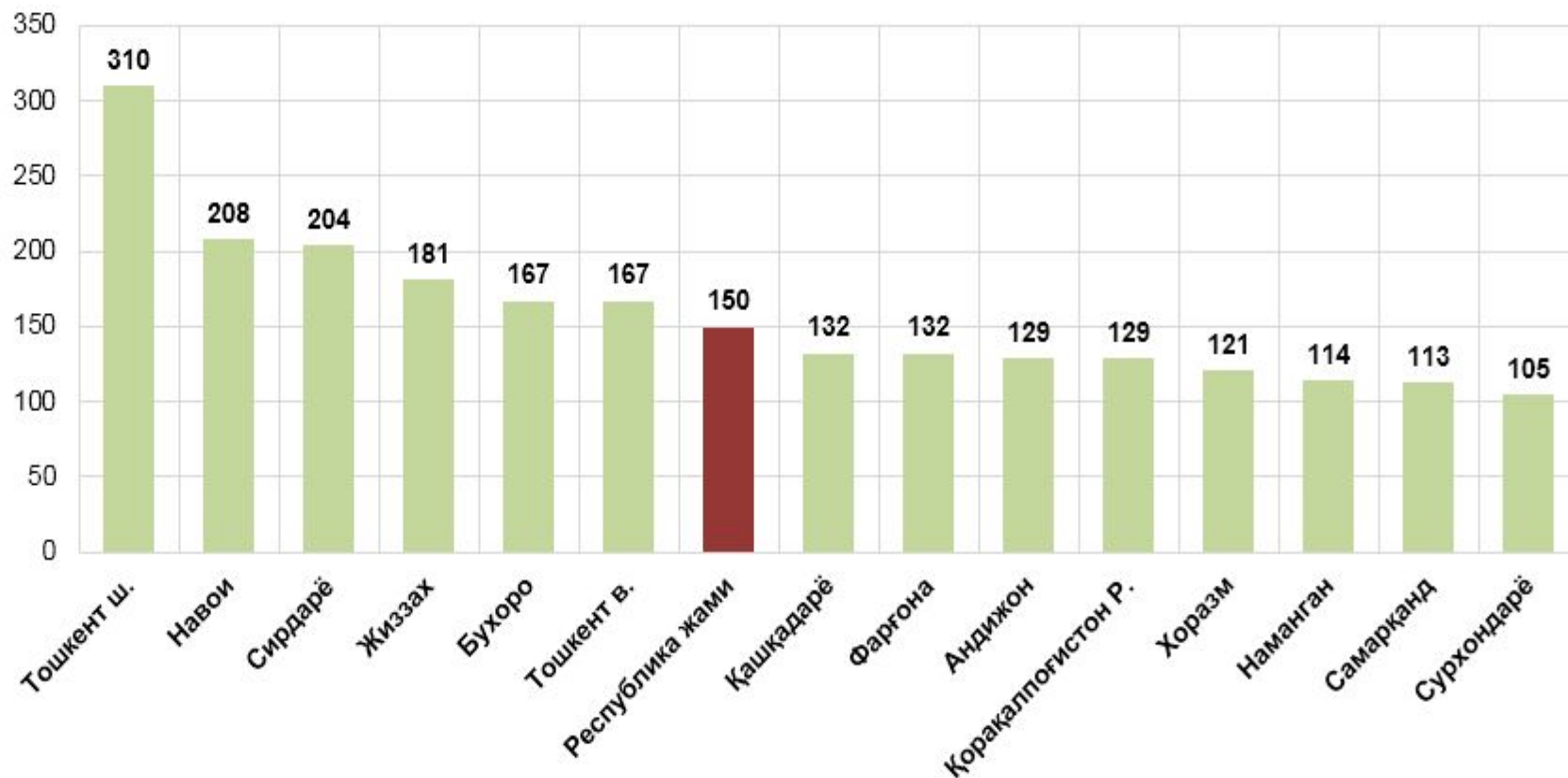
Республика бўйича иқтисодиётда бандлар ва ишсизлар тўғрисида
(2020 йил 1 январь ҳолатига, минг киши)

Худуд номи	Иқтисодиётда бандлар	Ишсизлар
Фарғона	1 492.6	152.2
Самарқанд	1 455.8	148.4
Андижон	1 284.5	129.4
Қашқадарё	1 220.0	125.3
Тошкент в.	1 232.9	120.6
Наманган	1 104.6	110.1
Сурхондарё	1 024.2	104.6
Тошкент ш.	1 182.6	93.9
Бухоро	797.1	78.3
Хоразм	736.5	73.5
Қорақалпоғистон	711.3	70.9
Жиззах	536.2	54.1
Навоий	412.7	38.2
Сирдарё	350.1	35.8
Жами:	13 541.1	1 335.3

Ялпи ҳудудий маҳсулот ва инфляция

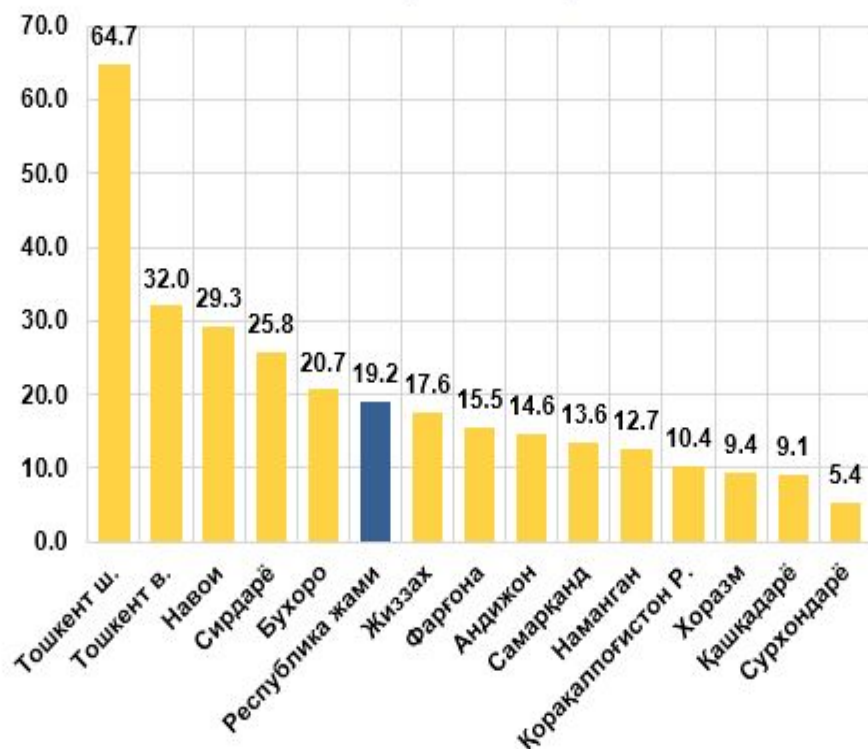
	Худудлар номи	2020 йил январь-сентябрь аҳоли жон бошига ЯҲМ ҳажми (млн. сўм)	ИНИ бўйича 2020 йил январь-декабрь инфляция даражаси (йиллик, фоизда)			
			Умумий инфляция	Озиқ-овқат товарлари	Нооziқ-овқат товарлари	Хизматлар
Аҳоли жон бошига энг юқори даромадли ҳудудлар (ЯҲМ бўйича)	Навоий	36.5	10.7	15.1	8.5	5.7
	Тошкент шаҳри	24.3	14.4	18.4	12.8	9.4
	Тошкент вил.	14.5	11.5	15.2	10.1	6.6
	Бухоро	10.9	11.0	13.7	8.3	9.8
	Сирдарё	9.7	10.5	14.2	8.6	6.2
Аҳоли жон бошига ўртача даромадли ҳудудлар (ЯҲМ бўйича)	Жиззах	8.7	11.6	15.5	9.5	7.7
	Андижон	8.3	10.3	13.2	8.0	8.6
	Хоразм	7.9	11.2	16.0	8.1	6.8
	Қашқадарё	7.6	11.0	15.6	8.8	5.7
	Самарқанд	7.5	10.9	15.8	8.1	5.9
Аҳоли жон бошига кам даромадли ҳудудлар (ЯҲМ бўйича)	Қорақалпоғистон Республикаси	7.4	10.4	13.6	8.8	6.9
	Фарғона	7.1	10.5	15.1	7.1	7.0
	Наманган	6.6	10.5	15.2	7.0	6.8
	Сурхондарё	6.5	9.3	13.6	7.3	4.3

Ҳудудлар кесимида 10 минг кишига тўғри келадиган кичик бизнес субъектлари сони, 01.10.2020 й. ҳолатига, дона

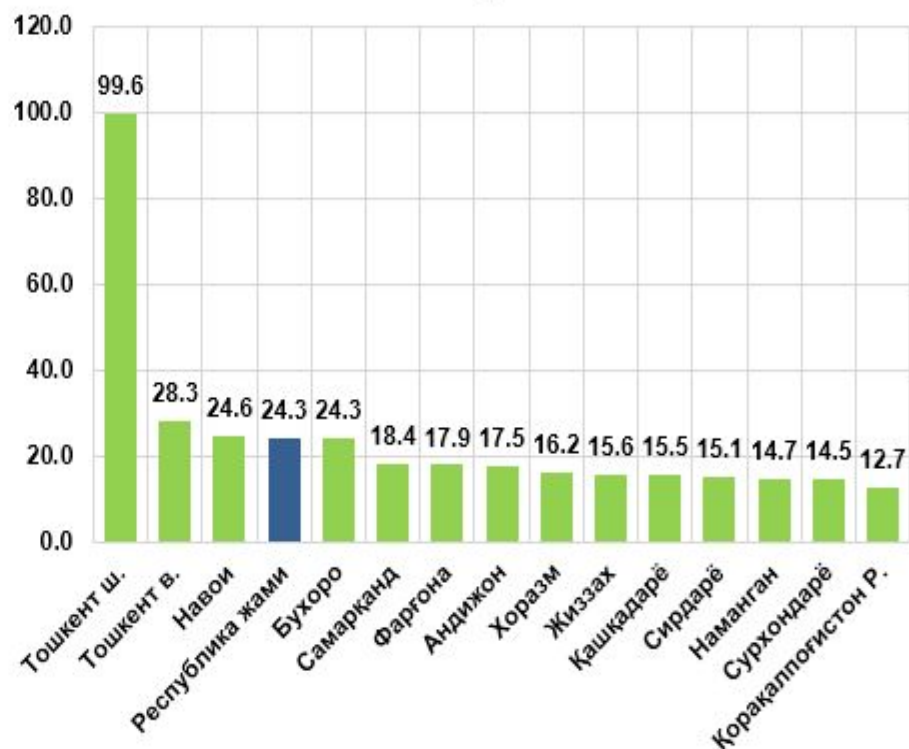

Худудлар кесимида 10 минг кишига тўғри келадиган кичик бизнес томонидан ишлаб чиқарилган товар ва хизматлар ҳажми, млрд. сўмда

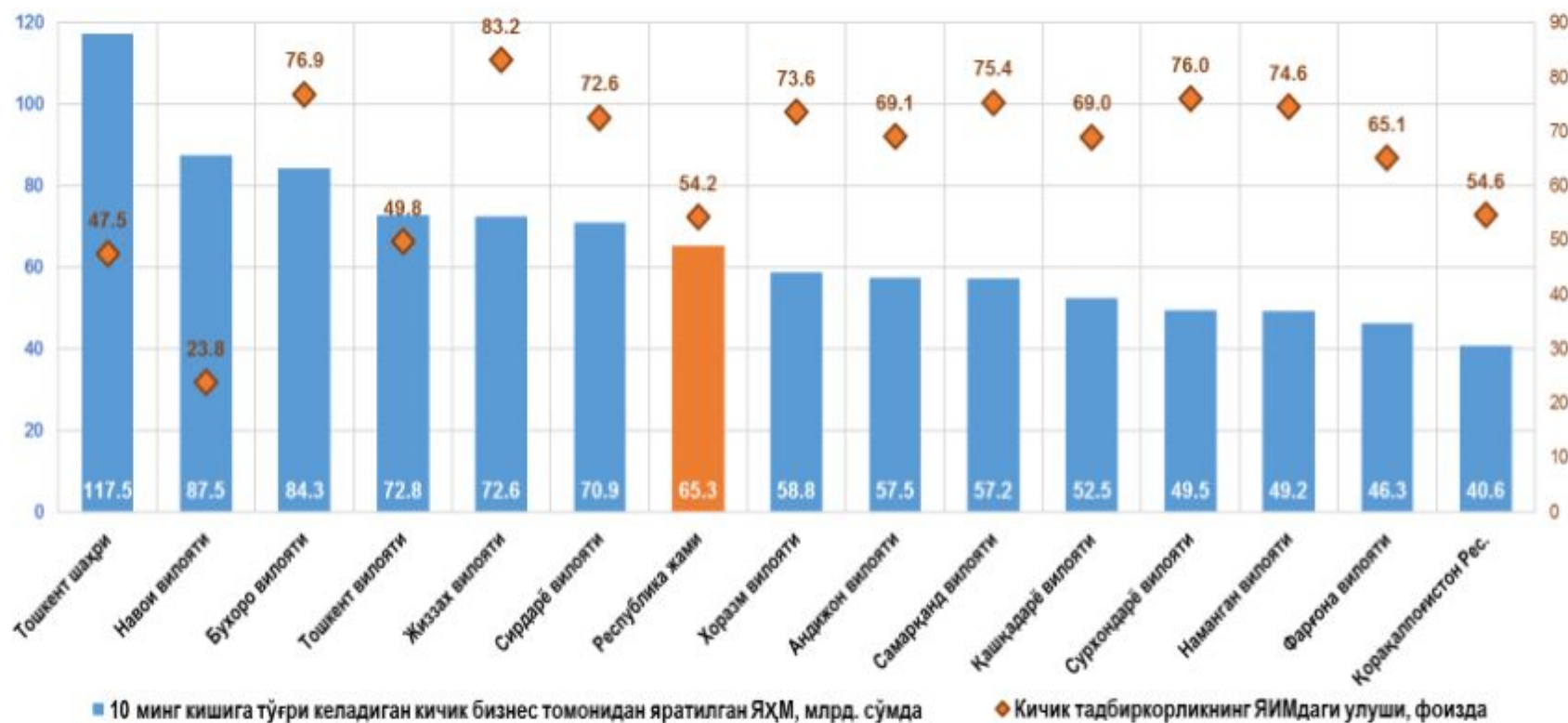
Саноат маҳсулотлари ҳажми

Хизматлар ҳажми

10 минг кишига тўғри келган кичик бизнес субъектлари томонидан яратилган ялпи ҳудудий маҳсулот 2020 й. январь-сентябрь

**ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ
МАРКАЗИЙ БАНКИ**

Эътиборингиз учун рахмат!